

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи економічної теорії»

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Факультет	Економічний
Кафедра	Економіки та фінансів
Семестр	I
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	к.е.н., доц. Коваль Лариса Антонівна
Контактна інформація	lara.kv@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системи знань про поведінку суб'єктів економіки за умов обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб у різних соціально-економічних системах. Переваги вивчення дисципліни полягають у набутті ринково-економічного світогляду студентами, з'ясуванні ролі економічної теорії у формуванні економічної політики та економічному регулюванні, засвоєнні методології економічних досліджень для розуміння тих ринкових перетворень національної економіки, вироблення вміння здійснювати економічний аналіз та робити практичні висновки. Зміст дисципліни висвітлює загальні засади економічного життя суспільства; розкриває закономірності розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів; досліджує механізми дії економічних законів і механізми використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначає принципові риси основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції, розкриває роль економічної теорії у розробленні шляхів ринкової трансформації національної економіки.
Мета та цілі	Метою дисципліни «Основи економічної теорії» є набуття майбутніми фахівцями ґрунтовних знань про зародження, становлення і напрями розвитку сучасних соціально-економічних систем, формування у здобувачів освіти навичок економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання економічних явищ та процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю. Основними завданнями вивчення дисципліни є: наукове обґрунтування загальних основ економічного життя суспільства; розкриття закономірностей розвитку суспільного виробництва; з'ясування механізмів дії економічних законів і механізмів використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначення істотних рис основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції; з'ясування ролі економічної теорії у розробці шляхів формування соціально

	орієнтованої економічної системи суспільства.
Результати навчання	У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти оволодіє знаннями про закономірності функціонування ринкової системи; істотні риси основних соціально-економічних систем та напрями їх еволюції; роль економічної теорії у виробленні шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства, а також здобуде вміння вільно володіти економічною термінологією, понятійним апаратом і категоріями дисципліни, науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства; розкривати закономірності розвитку суспільного виробництва; з'ясувати методологічні основи механізму дії економічних законів та їх застосування у господарській діяльності; давати власну науково-обґрунтовану оцінку економічних явищ та процесів.
Соціально-психологічні аспекти професійної компетентності (Soft skills)	Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати soft skills - соціально-психологічні аспекти професійної компетентності: навички комунікації, роботу в команді, управляти своїм часом, здатність логічно і системно мислити та ін.
Пререквізити	Дисципліна I-го курсу, I-го семестру

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
1. Предмет і метод економічної теорії.	Розвиток економічної думки й становлення економічної науки. Етапи формування економічної теорії як науки. Концепції різних шкіл економічної думки (меркантилістів, фізіократів, представників класичної школи політичної економії та ін.). Предмет та категорійний апарат економічної науки. Соціально-економічні та організаційно-економічні відносини. Економічні категорії. Економічні закони: сутність, об'єктивний характер, механізм використання. Позитивна і нормативна економічна теорія. Методи економічної теорії. Загальні та конкретні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії у системі навчальних дисциплін. Економічна теорія і економічна політика.	Тести, питання
2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.	Виробництво матеріальних благ і послуг. Взаємозв'язок між процесом виробництва і працею. Продукт і характер праці. Товари та послуги. Засоби виробництва та предмети особистого споживання. Економічні ресурси, їх класифікація. Обмеженість ресурсів. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Виробничі можливості суспільства та результати виробництва. Крива виробничих можливостей і проблема економічного вибору. Альтернативна вартість. Основні фактори виробництва. Ключові показники ефективності виробництва. Суть і особливості змісту і характеру праці.	Практичні завдання, кейси
3. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.	Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.	Кейси, практичні завдання

<p>4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.</p>	<p>Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Типи і еволюція економічних систем. Формаційний і загальноцивілізаційний підходи до типізації суспільства. Економічний устрій: суть та роль у житті суспільства. Економічний устрій і форми господарювання. Методологічні аспекти механізму дії і використання економічних законів людьми. Власність як економічна категорія. Структура власності та її історичні типи, види і форми. Суб'єкти власності. Об'єкти власності. Власність на робочу силу та підприємницький хист. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію. Відносини власності на засоби виробництва і природні ресурси. Права власності. Власність на засоби виробництва та способи поєднання факторів виробництва. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.</p>	<p>Основні форми суспільного господарства. Суспільне господарство. Еволюція суспільного господарства. Сутність та основні риси натурального господарства. Товарне господарство. Умови виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості. Економічні теорії про вартість товару. Споживча власність товару. Мінова вартість товару. Теорія трудової вартості, теорія «трьох факторів», теорія граничної корисності. Величина вартості товару. Конкретна й абстрактна праця. Залежність величини вартості товару від продуктивності праці. Проста та розвинена форми товарного виробництва. Закон вартості та його функції. Гроші, їх походження та сутність. Виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Закон грошового обігу. Види грошей. Ціна товару та фактори, що на неї впливають. Інфляція. Антиінфляційна діяльність держави. Методи боротьби з інфляцією. Особливості грошового обігу в Україні. Сучасна грошова система.</p>	<p>Кейси, тести</p>
<p>6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.</p>	<p>Капітал: процес виробництва і нагромадження. Капітал як економічна категорія. Загальна характеристика процесу перетворення грошей у капітал. Теорії про сутність капіталу. Загальна формула руху капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Види та форми капіталу. Людський капітал. Інтелектуальний капітал. Інформаційний капітал. Виробничий капітал. Підприємницький капітал. Фінансовий капітал. Капітал і праця. Взаємозв'язок капіталу з працею. Теорії заробітної плати. Визначення вартості робочої сили. Сутність, форми та системи заробітної плати.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>7. Витрати виробництва і прибуток.</p>	<p>Витрати виробництва. Теорії витрат виробництва. Загальна характеристика витрат. Сучасна класифікація витрат. Суспільні витрати. Економічні й бухгалтерські витрати. Валові, середні та граничні витрати, їх розрахунок. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Сутність та функції обліку витрат. Собівартість товару та її структура. Проблеми зниження витрат. Прибуток як головна мета діяльності підприємства. Прибуток як економічна категорія. Концепції походження прибутку. Функції та види прибутку. Норма прибутку, її розрахунок. Фактори, які впливають на норму прибутку. Міжгалузєва конкуренція та формування середньої норми прибутку. Перетворення вартості товару у ціну виробництва.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>

<p>8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.</p>	<p>Ринок: сутність, види, функції. Визначення ринку. Роль і функції ринку. Характеристика системи ринків. Види ринків. Основи теорії попиту та пропозиції. Попит. Закон попиту, його графічне відображення. Пропозиція. Закон пропозиції та його графічне відображення. Нецінові фактори попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції в умовах ринкової економіки. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Еластичність попиту та пропозиції. Ціна товару і фактори, що на неї впливають. Конкуренція та її сутність. Конкуренція та її сутність. Ринкова конкуренція. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Конкуренція і моделі ринків. Особливості ціноутворення на різних ринках. Особливості ринкових відносин в Україні. Моделі ринків. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Ринок недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія. Особливості ціноутворення на різних ринках. Інфраструктура ринку. Поняття інфраструктури ринку. Фактори, що впливають на інфраструктуру. Функції ринкової інфраструктури. Фондові та товарні біржі. Ринок позичкового капіталу. Фінансово-кредитні установи.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>9. Домогосподарства в системі економічних відносин.</p>	<p>Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Загальна характеристика домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці на сучасному етапі розвитку. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.</p>	<p>Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сутність та основні характеристики підприємства. Основні форми підприємств. Види та функції підприємств. Значення прибутку в розвитку підприємства. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Економічні основи розвитку та сучасний стан підприємництва в Україні. Банкрутство підприємств. Капітал підприємства. Оборот капіталу підприємства. Валовий дохід, його суть і структура. Підприємницький дохід. Значення прибутку у розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Маркетинг і менеджмент.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.</p>	<p>Позичковий капітал і процент. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Процент та його економічна природа. Межі коливання. Суть кредиту та його форми. Банківський прибуток. Капітал у сфері торгівлі. Витрати обігу. Роздрібна та оптова торгівля. Товарні біржі. Торговельний прибуток. Фондова біржа. Цінні папери. Аграрне виробництво – особлива сфера вкладання капіталу і праці. Відносини власності в сільському господарстві. Земельна рента та її форми: оренда землі, ціна землі. Форми господарювання в сільському господарстві та їх особливості в різних країнах. Особливості концентрації і централізації виробництва і капіталу в сільському господарстві. Рентні відносини у сільському господарстві. Ціна на сільськогосподарську продукцію. Державна підтримка сільського господарства.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>

<p>12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми</p>	<p>Суспільне відтворення. Процес виробництва та відтворення. Сутність суспільного відтворення, його види: просте і розширене відтворення. Умови відтворення та реалізації суспільного продукту при простому та розширеному відтворенні. Показники розвитку економіки. Валовий внутрішній продукт, чистий національний продукт і національний дохід. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Національне багатство і його структура. Відтворення та процес нагромадження. Циклічний розвиток економіки. Причини циклічного розвитку економіки. Теорії циклічного розвитку економіки. Фази економічного циклу. Економічні кризи, їх причини та наслідки. Особливості сучасних циклів. Державне антициклічне регулювання економіки. Зайнятість та безробіття. Зайнятість: сутність і форми. Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Безробіття: сутність, види та економічно-соціальні наслідки. Причини безробіття. Особливості сучасного безробіття. Державне регулювання зайнятості.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
--	---	----------------------------------

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2006. 632с.
2. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. К.: Знання, 2006.
3. Башнянин Г.І. Політична економія: Навч. посібник/ За ред. Г.І.Башнянина, Є.С. Шевчук.- Л.: Новий світ - 2000, 2011. - 480с.
4. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ Л.В.Білецька, О.В.Білецький, В.І.Савич. - 2-ге перероб. та доповнене. - К.: ЦУЛ, 2009. - 688с.
5. Костюк В.С. Економічна теорія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ В.С.Костюк, А.М.Андрющенко, І.П.Борейко.- К.: ЦУЛ, 2009.- 282с.
6. Макконелл К., Брю С. Економікс: принципы, проблемы, политика. М.: Республика, 1992.
7. Мочерний С.В. Основи економічної теорії: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ С.В.Мочерний, О.А.Устенко.- 3-тє вид., стереотип.- К.: Видавничий центр «Академія», 2009.- 504с.
8. Палехова В.А. Політична економія: Підручник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 332с.
9. Основи економічної теорії: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ Ю.Г.Козак, С.С.Шаповал, О.С.Кіро, М.А.Заєць.- К.: ЦУЛ, 2012.- 264с.
10. Ніколенко Ю. В. Політична економія: Під. К.: ЦУЛ, 2009. 632 с.
11. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник. – 2-ге вид. К.: Алерта, 2015. 487 с.
12. Щетинін А. І. Політична економія. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 480 с.
13. Якобчук В.П. Економічна теорія: Навч. посібник/ М-во освіти і науки України; Житомир. нац. агроєкологічний ун-т.- 3-є вид., перероб.- К.: Ліра-К, 2015.- 408с.

Допоміжна література:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Кн.2. За ред. С.Панчишина і П.Островерха. – К.: Знання, 2006.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2006.
3. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
4. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка. Підручник. К., «Знання», 2007, 403 с.
5. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К., Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2009, 864 с.
6. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки / Навч. посібник – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 213 с.
7. Робінсон Дж, Аджемоглу Д. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності / Пер. з англ. – Харків.: «Наш формат», 2016. – 472 с.
8. Самуельсон П. Економіка: Підручник. – Львів: Світ. – 1993. – 496 с.
9. Семьюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. з англ. - К.: «Основи», 1995. - 544 с.
10. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія. Навч. Посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
11. Стівен Роузфілд. Порівнюємо економічні системи / Пер. з англ.. – К.: «К.І.С.», 2005. – 370с.
12. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. К., «Знання», 2006, 300 с.
13. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / За ред. А.С.Філіпченка, В.С.Будкіна, А.С.Гальчинського. - К.: Либідь, 2002.
14. Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки / Пер. з англ. – Харків.: «Наш формат», 2020. – 144 с.
15. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу / Пер. з англ. – Харків.: «Наш формат», 2017. – 384 с.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт, заліків та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-7)	30
Змістовий модуль 2 (теми 8-12)	30
Підсумковий контроль (теми 1-12) – екзамен	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни